

Aan: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. de directeur-generaal Bestuur, Ruimte en Wonen
drs. C.B.F. Kuijpers
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Verzonden per e-mail, naar: chris.kuijpers@minbzk.nl

Betreft: Standaard voor woningisolatie en binnenklimaat; verzoek afspraak

30 augustus 2021

Geachte heer Kuijpers,

In het Klimaatakkoord werd afgesproken een Standaard voor woningisolatie¹ te ontwikkelen, met een toekomstbestendig referentiekader tot 2050. Hierin zijn streefwaarden opgenomen voor afzonderlijke bouwdelen en ventilatie. Binnenklimaat Nederland (hierna: "BKNL") zet zich als ambitieuze en actieve vereniging in om een gezond binnenklimaat te realiseren. Om dit te borgen pleit zij voor een steviger rol voor ventileren in wet- en regelgeving. Goede ventilatie is een randvoorwaarde voor isoleren. BKNL ziet daarom streefwaarden voor ventilatie in de Standaard als een goede stap. Om tot toekomstbestendige normen te komen die een gezond binnenklimaat garanderen zijn er drie stappen nodig: (1) Aanpassing van de normering, (2) inzetten op meten (om automatisch voldoende ventilatie te garanderen), en (3) koppelen van ventileren aan isoleren.

Een gezond binnenklimaat tijdens het wonen, en met name tijdens het slapen en thuiswerken, maakt ons productiever en is essentieel voor een vitale economie en maatschappij. Doordat we het grootste deel van de dag binnen zitten, ademen we binnen tussen de 60% tot 95% van alle verontreinigende stoffen in². De grote negatieve impact van een slecht binnenklimaat op onze gezondheid en productiviteit blijft vaak buiten beeld. Denk bv. aan (blijvende) luchtwegklachten, astma bij kinderen, productiviteitsverlies, slaapproblemen en hart- en vaatziekten³. De zorgkosten die hiermee gemoeid gaan en het verlies van productiviteit hebben ontegenzeggelijk ook grote gevolgen voor onze economie⁴. Daarnaast toont de huidige pandemie aan, dat een goede luchtverversing de verspreiding van ziekteverwekkers die luchtweginfecties zoals corona veroorzaken, verkleint⁵.

---

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2021/03/18/standaard-voor-woningisolatie>

² Air Infiltration and Ventilation Centre, *Technical note AIVC 68, Residential ventilation and health* (2016) p. 16.

³ Ibid.

⁴ Rand Europe, *Healthy homes barometer 2019*,

<https://pers.velux.nl/download/780870/veluxhealthyhomesbarometer2019nederland-768868.pdf><https://pers.velux.nl/download/780381/veluxhealthyhomesbarometer2019-281977.pdf>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/ondernemen-en-werken-in-coronatijd/ventilatie-in-gebouwen>

De Standaard heeft als doel een minimaal isolatieniveau voor woningen te definiëren, aangevuld met scherpere streefwaarden. De streefwaarden geformuleerd voor ventilatie zijn gericht op hun invloed op warmtebehoefte (en dus energiegebruik) en *niet* op een gezond binnenklimaat. BKNL maakt zich ernstig zorgen hierover:

- Hiermee wordt geen recht gedaan aan het primaire doel van ventileren: zorgen dat mensen structureel kunnen vertrouwen op een gezond binnenklimaat.
- Ventilatie is het enige onderdeel van de Standaard dat een type product voorschrijft in plaats van een prestatie. Dit betekent dat er een 'minimaal product' en een 'streefproduct' wordt voorgeschreven. Het gedrag van een ventilatiesysteem in relatie tot warmtebehoefte is echter slechts één variabele in de totale beoordeling van een systeem (elektrisch verbruik, materiaal, installatie etc.) en te beperkt om er beleid op te baseren wat mogelijk leidt tot productkeuzes in de praktijk.
- Doordat De Standaard geen recht doet aan het primaire doel van ventileren en onderscheid maakt tussen producttypes, is er een kans dat innovaties ontmoedigd worden die wel het binnenklimaat verbeteren maar niet in het productbeeld van De Standaard passen.

Binnenklimaat Nederland zoekt graag wederom de samenwerking om een gezond binnenklimaat en techniek neutraliteit te borgen⁶.

Wij stellen voor om als streefwaarden uit de standaard een waarde van luchtkwaliteit voor te schrijven, i.p.v. specifieke systemen. Van belang is dat daarbij geen twijfel bestaat over de kwaliteit van het binnenklimaat, zodat de Standaard erin voorziet dat inwoners van woningen er vanuit kunnen gaan dat zij bij normaal gebruik voor een lange duur kunnen vertrouwen op een gezond binnenklimaat.

Tegelijkertijd kan de luchtkwaliteit bevorderd worden én energie bespaard worden door metingen (bv. CO₂-meters), vraagsturing en slimme systemen aan te bevelen en te stimuleren. Menselijke zintuigen zijn helaas onvoldoende geschikt om afnemende luchtkwaliteit te signaleren. Ondanks de negatieve impact van slechte binnenlucht op onze gezondheid, blijken mensen de ventilatievoorzieningen vaak niet goed of contraproductief te gebruiken. Gecontroleerd ventileren levert in een gerenoveerde woning altijd een energiebesparing op. De communicatiemiddelen en subsidies die ingezet worden bij de Standaard kunnen hierin voorzien.

---

⁶ In 2015 zijn de concept eisen voor Bijna-Energie-neutrale-Gebouwen (BENG) gepubliceerd door bureau Nieman, getiteld 'Handreiking BENG'. Op een vergelijkbare wijze als de Standaard impliceerden de geformuleerde eisen uit de handreiking een keuze voor een bepaald ventilatiesysteem. In 2017 heeft Binnenklimaat Nederland (destijds VLA) prettig en constructief met RVO samen gewerkt, waardoor de eisen aangepast zijn technieknutraliteit te respecteren. De basis voor deze aanpassing van het rapport was het rapport "Ventilatie in BENG- eis 1 Juli 2017"
<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2019/05/Eindrapport%20Ventilatie%20in%20BENG1%20Mobius.pdf>

Tot slot koppelt de Standaard renovatie nog niet aan inrichtingseisen (bv. uit het Bouwbesluit). Bij nieuwbouw is ventilatie, gekoppeld aan inrichtingseisen, verplicht. Bij renovatie waarbij de woning geïsoleerd en luchtdicht wordt gemaakt, is de koppeling aan inrichtingseisen echter een absolute noodzaak. Uit onderzoek⁷ blijkt namelijk dat bij een renovatie gericht op verduurzaming schadelijke stoffen in aanzienlijk hogere concentratie gemeten worden na de renovatie. Een kleine aanpassing aan de bouwschil kan daarom al een fors effect hebben op het binnenklimaat in een woning. Kortom: isolatie moet altijd hand-in-hand gaan met ventilatie.

Graag gaat BKNL vanuit haar rol als branchevereniging en deskundige met u in gesprek over bovengenoemde problematiek. Daarnaast schuift BKNL graag aan bij het Uitvoeringsoverleg Gebouwde Omgeving (UGO), zodat zij aan de voorkant bij kan dragen aan een gezond binnenklimaat in de gebouwde omgeving.

Wij vernemen graag van u of u daartoe bereid bent.

Met vriendelijke groet,

Remi Hompe
Directeur Binnenklimaat Nederland

---

⁷ Renovair, *Verkenkend onderzoek naar de binnenmilieukwaliteit in gebouwen na (energie-efficiënte) renovaties*, VITO, 2016, https://archief-algemeen.omgeving.vlaanderen.be/xmlui/bitstream/handle/acd/254640/renovair_eindrapport.pdf